

Uniwersytet Wrocławski
Wydział Nauk Społecznych

Piotr Czyszkowski

Streszczenie rozprawy doktorskiej pt. „Ewolucja informacyjnego dziennikarstwa telewizyjnego w aspektach: politycznym, ekonomicznym i technologicznym – studium przypadku TV Wrocław” napisanej pod kierunkiem dr hab. Lucyny Szot.

Dwudziesty pierwszy wiek to bez wątpienia era Internetu i mediów społecznościowych. Dysponując smartfonem i dostępem do światowej sieci komputerowej niemal w każdej chwili i każdym miejscu, możemy na bieżąco śledzić interesujące nas wydarzenia, a także być w wirtualnym kontakcie z osobami, które znamy osobiście oraz tymi internautami, których znamy jedynie z sieci. Mając do dyspozycji ogromną liczbę narzędzi w postaci komunikatorów tekstowych, głosowych oraz audiowizualnych jesteśmy równocześnie odbiorcami i nadawcami różnych treści. Czy to oznacza, że tradycyjne media przestały już mieć decydujące znaczenie w przekazywaniu istotnych społecznie informacji? Jak pokazują wyniki badań, raczej nie. Mimo wielkiej informatycznej rewolucji, która doprowadziła do przeobrażeń klasycznie rozumianych systemów medialnych, media (a zwłaszcza telewizja) oraz pracujący w nich profesjonalnie dziennikarze, nadal odgrywają dominującą rolę w procesie informowania opinii publicznej o najistotniejszych wydarzeniach politycznych, ekonomicznych, społecznych czy kulturalnych.

Przedmiotem niniejszej rozprawy jest ewolucja informacyjnego dziennikarstwa telewizyjnego w aspektach politycznym, ekonomicznym i technologicznym w oparciu o studium przypadku regionalnego ośrodka Telewizji Polskiej S.A. we Wrocławiu. Dokonana analiza obejmuje swoim zakresem blisko 60 lat, zawierając okres od utworzenia Telewizji Polskiej oraz powstania wrocławskiego Ośrodka Telewizyjnego do współczesności, to jest do 2023 roku. Opisany proces narodzin informacyjnego dziennikarstwa telewizyjnego, a następnie zmian, jakie w tym obszarze nastąpiły wskazuje, że ewolucja w informacyjnym dziennikarstwie telewizyjnym ma charakter szeroki i wielowymiarowy.

Głównym celem rozprawy doktorskiej jest ukazanie ewolucji dziennikarstwa informacyjnego (zaangażowanego) w Polsce, przez pryzmat dziennikarstwa telewizyjnego i samej telewizji oraz empiryczna diagnoza zjawiska paralelizmu politycznego. W tym kontekście kluczowe jest przedstawienie wpływu polityki i polityków na media, a także ukazanie specyfiki zawodu dziennikarza telewizyjnego oraz możliwych prognoz dotyczących jego przyszłości.

Prezentowana rozprawa składa się z czterech rozdziałów. Rozdział pierwszy – teoretyczny ma charakter wprowadzający i porządkujący. Zdefiniowano w nim kluczowe – z punktu widzenia badanego problemu – kategorie: dziennikarz, informacyjne dziennikarstwo telewizyjne, materiał telewizyjny. W odniesieniu do istoty badanego problemu omówiono także zasadnicze – z perspektywy poruszanego tematu – podstawowe prawa i obowiązki dziennikarza, a także kryteria jakości dziennikarstwa profesjonalnego: obiektywizm, bezstronność i autonomię dziennikarską. Ukazując zależności pomiędzy mediami, a systemem medialnym i innymi systemami: politycznym, ekonomicznym i społecznym wskazano, w jaki sposób wpływają one na dziennikarstwo i dziennikarski profesjonalizm. Mając na uwadze wymogi metodologiczne odniesiono się również do obowiązujących paradygmatów oraz dominujących orientacji badawczych w naukach o komunikowaniu i mediach wskazując przy tym na interdyscyplinarny charakter badań. W oparciu o poczynione ustalenia przyjęte zostały ramy teoretyczne niniejszej rozprawy oraz wskazane metody i techniki badawcze.

W rozdziale drugim omówiono proces ewolucji informacyjnego dziennikarstwa telewizyjnego w kontekście politycznym, ekonomicznym i technologicznym obejmujący okres od utworzenia Telewizji Polskiej i powstania wrocławskiego Ośrodka Telewizyjnego do likwidacji Komitetu do Spraw Radia i Telewizji i początków – zainicjowanej w 1989 roku przy Okrągłym Stole – transformacji ustrojowej i medialnej. Wychodząc od pierwszych prac związanych z uruchomieniem telewizji w Polsce, zaprezentowano genezę powstania Telewizji Polskiej oraz jej regionalnych ośrodków telewizyjnych. Następnie, w oparciu o analizę dokumentów źródłowych, programów archiwalnych, a także wspomnień i przeprowadzonych wywiadów pogłębionych – omówiono proces powstania kolejnych programów informacyjnych w Telewizji Wrocław. Mając na uwadze kontekst polityki, ekonomii i technologii opisano, jak przebiegał proces ewolucji informacyjnego dziennikarstwa telewizyjnego w czasach PRL.

Rozdział trzeci poświęcony jest ewolucji informacyjnego dziennikarstwa telewizyjnego oraz regionalnego programu informacyjnego Telewizji Wrocław, na tle przeobrażeń Telewizji Polskiej S.A. oraz szerzej, transformacji systemu politycznego i medialnego w latach 1992 – 2023. W rozdziale tym – w oparciu o dokumenty, materiały źródłowe, a także wywiady pogłębione, materiały archiwalne, szczegółowo scharakteryzowano proces dynamicznych przemian jakie zaszły zarówno w obrębie informacyjnego dziennikarstwa telewizyjnego, jak i całej Telewizji Polskiej, ze szczególnym uwzględnieniem uwarunkowań politycznych, prawnych i ekonomicznych.

W rozdziale czwartym zaprezentowano wyniki badań empirycznych (ilościowych) przeprowadzonych techniką anonimowego kwestionariusza oraz odnoszące się do nich wyniki badań jakościowych przeprowadzonych w formie swobodnych wywiadów pogłębionych.

Przedstawiony w rozprawie kontekst i zależności pomiędzy mediami, a systemem medialnym i innymi systemami: politycznym, ekonomicznym i społecznym wskazują, że tak, jak w przeszłości, tak i dzisiaj mają one duży wpływ na informacyjne dziennikarstwo telewizyjne oraz dziennikarski profesjonalizm. Mimo, iż dziennikarze – jako przedstawiciele „czwartej władzy” – powinni stanowić grupę autonomiczną i niezależną – zarówno od wszelkich instytucji i ośrodków politycznych, jak podmiotów i wpływów ekonomicznych – pełniąc przy tym istotną funkcję kontrolną wobec władzy państwowej, klasy politycznej i gospodarczej, de facto są często od tych sfer uzależnieni. Z przeprowadzonych badań wynika, iż niezależnie od posiadanych praw, a także deklarowanych przez dziennikarzy postaw, politycy i partie polityczne miały i nadal mają pośredni i bezpośredni wpływ na obiektywizm, bezstronność i autonomię dziennikarską, a więc na jakość dziennikarstwa profesjonalnego.

Słowa kluczowe: dziennikarstwo, dziennikarstwo telewizyjne, system medialny, system polityczny, wpływ polityczny, paralelizm polityczny, polityka, ekonomia, technologia.